

CHƯƠNG 2. HẰNG ĐẲNG THỨC ĐÁNG NHỚ VÀ ỨNG DỤNG

Bài 1. HIỆU HAI BÌNH PHƯƠNG, BÌNH PHƯƠNG CỦA MỘT TỔNG HAY MỘT HIỆU

I. LÝ THUYẾT.

1) Hằng đẳng thức.

Ví dụ 1: Khi thực hiện phép nhân $a.(a+b)$ ta được $a.(a+b) = a^2 + ab$

Như vậy đẳng thức $a.(a+b) = a^2 + ab$ là đẳng thức đúng và khi thay a, b bởi các giá trị khác nhau thì hai vế của đẳng thức luôn nhận giá trị bằng nhau.

Kết luận:

- ♣ Hằng đẳng thức là đẳng thức mà hai vế luôn cùng nhận một giá trị khi thay các chữ trong hằng đẳng thức bằng các số tùy ý.

2) Hiệu hai bình phương.

Ví dụ 2: Thực hiện phép nhân $(a-b)(a+b)$ ta được $(a-b)(a+b) = a^2 - b^2$

Như vậy $a^2 - b^2 = (a-b)(a+b)$ gọi là hằng đẳng thức hiệu hai bình phương.

Tổng quát:

- ♣ Với A, B là hai biểu thức tùy ý ta có $A^2 - B^2 = (A-B)(A+B)$

Ví dụ 3: Tính nhanh $50^2 - 48^2 = (50-48)(50+48) = 2.98 = 196$.

Ví dụ 4: Viết thành tích $4x^2 - 25y^2 = (2x-5y)(2x+5y)$

3) Bình phương của một tổng.

Ví dụ 5: Khi ta thực hiện phép tính $(a+b)^2 = (a+b)(a+b) = a^2 + 2ab + b^2$

Như vậy $(a+b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$ gọi là hằng đẳng thức bình phương của một tổng

Tổng quát:

- ♣ Với A, B là hai biểu thức tùy ý ta có $(A+B)^2 = A^2 + 2AB + B^2$

Ví dụ 6: Tính nhanh $(2x+3y)^2 = 4x^2 + 2.6xy + 9y^2 = 4x^2 + 12xy + 9y^2$

Ví dụ 7: Viết gọn $9x^2 + 12x + 4$ thành bình phương của một tổng

$$9x^2 + 12x + 4 = (3x)^2 + 2.3x.2 + 2^2 = (3x+2)^2$$

4) Bình phương của một hiệu.

Ví dụ 8: Khi ta thực hiện phép tính $(a-b)^2 = (a-b)(a-b) = a^2 - 2ab + b^2$

Như vậy $(a-b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$ gọi là hằng đẳng thức bình phương của một hiệu.

Ví dụ 9: Tính nhanh $(2x^2 - 1)^2 = 4x^4 - 2.2x^2 + 1 = 4x^4 - 4x^2 + 1$

Ví dụ 10: Viết gọn $9x^2 - 24xy + 16y^2$ thành bình phương của một hiệu

$$9x^2 - 24xy + 16y^2 = (3x)^2 - 2.3x.4y + (4y)^2 = (3x - 4y)^2$$

II. BÀI TẬP TỰ LUYỆN.

Bài 1: Triển khai các biểu thức sau theo hằng đẳng thức

1) $(x+1)^2$	2) $(4+x)^2$	3) $(6-x)^2$	4) $(x-5)^2$
5) $(5x+1)^2$	6) $(2x+3)^2$	7) $(2x-1)^2$	8) $(3x-2)^2$
9) $(x+2y)^2$	10) $(x+5y)^2$	11) $(x-2y)^2$	12) $(2x-y)^2$
13) $(3x+5y)^2$	14) $(2x+3y)^2$	15) $(2x-3y)^2$	16) $(2x-5y)^2$
17) $(x^2+9)^2$	18) $(2x^2+1)^2$	19) $(x^2-y^2)^2$	20) $(3x-y^2)^2$
21) $(x+2y^2)^2$	22) $(2x+3y^2)^2$	23) $(4x-2y^2)^2$	24) $(4x^2-2y)^2$

Bài 2: Triển khai các biểu thức sau theo hằng đẳng thức

1) $x^2 - 4$	2) $1 - 4x^2$	3) $4x^2 - 9$
4) $9 - 25x^2$	5) $4x^2 - 25$	6) $9x^2 - 36$
7) $(3x)^2 - y^2$	8) $x^2 - (2y)^2$	9) $(2x)^2 - y^2$
10) $(3x)^2 - 9y^4$	11) $16x^2 - (y^2)^2$	12) $x^4 - (3y^2)^2$
13) $(x-1)(x+1)$	14) $(x-5)(x+5)$	15) $(x-6)(6+x)$
16) $(2x+1)(2x-1)$	17) $(x-2y)(2y+x)$	18) $(5x-3y)(3y+5x)$
19) $\left(\frac{1}{x}-5\right)\left(\frac{1}{x}+5\right)$	20) $\left(x-\frac{3}{2}\right)\left(x+\frac{3}{2}\right)$	21) $\left(\frac{x}{3}-\frac{y}{4}\right)\left(\frac{x}{3}+\frac{y}{4}\right)$
22) $\left(\frac{x}{y}-\frac{2}{3}\right)\left(\frac{x}{y}+\frac{2}{3}\right)$	23) $\left(\frac{x}{2}+\frac{y}{3}\right)\left(\frac{y}{3}-\frac{x}{2}\right)$	24) $\left(2x-\frac{2}{3}\right)\left(\frac{2}{3}+2x\right)$
25) $\left(2x+\frac{3}{5}\right)\left(\frac{3}{5}-2x\right)$	26) $\left(\frac{1}{2}x-\frac{4}{3}\right)\left(\frac{4}{3}+\frac{1}{2}x\right)$	27) $\left(\frac{2}{3}x^2-\frac{y}{2}\right)\left(\frac{2}{3}x^2+\frac{y}{2}\right)$
28) $(3x-y^2)(3x+y^2)$	29) $(x^2-2y)(x^2+2y)$	30) $(x^2-y^2)(x^2+y^2)$

Bài 3: Rút gọn biểu thức sau:

1) $(2x+1)^2 + (2x-1)^2$	2) $-(x+1)^2 - (x-1)^2$	3) $(x+2y)^2 - (x-2y)^2$

$$\begin{array}{lll}
4) (3x+y)^2 + (x-y)^2 & 5) -(x+5)^2 - (x-3)^2 & 6) (3x-2)^2 - (3x-1)^2 \\
7) (x-4y)^2 + (x+4y)^2 & 8) -(-2x+3)^2 - (5x-3)^2 & 9) (-2x+3)^2 - (5x-3)^2 \\
10) (2x+1)^2 + (-3x-1)^2 & 11) -(x-y)^2 - (2x+y)^2 & 12) -(x+1)^2 + (x-1)^2 \\
13) (2x+7)^2 + (-2x-3)^2 & 14) -(2x-y)^2 - (x+3y)^2 & 15) -(2x+7)^2 + (-2x-3)^2
\end{array}$$

Bài 4: Thực hiện phép tính

$$\begin{array}{ll}
1) x(1-x) + (x-1)^2 & 2) (x-3)^2 - x^2 + 10x - 7 \\
3) (x+2)^2 - (x-3)(x+1) & 4) (x+4)(x-2) - (x-3)^2 \\
5) (x-2)^2 + (x-1)(x+5) & 6) (x+3)(x-3) - x(23+x) \\
7) (1-2x)(5-3x) + (4-x)^2 & 8) (x-2)(x+2) - (x-3)(x+1) \\
9) (x+1)^2 + (x-2)(x+2) - 4x & 10) (x+2)^2 - (x+3)(x-3) + 10 \\
11) (x+4)^2 + (x+5)(x-5) - 2x(x+1) & 12) (x-1)^2 - (x-4)(x+4) + (x+3)^2 \\
13) (x-1)^2 - 2(x+3)(x-3) + 4x(x-4) & 14) (y-3)(y+3)(y^2+9) - (y^2+2)(y^2-2)
\end{array}$$

Bài 5: Thu gọn về hằng đẳng thức:

$$\begin{array}{lll}
1) 4x^4 - 4x^2 + 1 & 2) 4x^2 - 12x + 9 & 3) 36 + x^2 - 12x \\
4) 1 - 10x + 25x^2 & 5) x^4 + 81 + 18x^2 & 6) 4x^2 - 20x + 25 \\
7) x^2 + 4y^4 - 4xy^2 & 8) x^2 + 10xy + 25y^2 & 9) 9y^2 - 24xy + 16x^2
\end{array}$$

Bài 6: Thu gọn về hằng đẳng thức:

$$\begin{array}{ll}
1) (2x+1)^2 + 2(2x+1) + 1 & 2) (3x-2y)^2 + 4(3x-2y) + 4 \\
3) (x+3)^2 + (x-2)^2 - 2(x+3)(x-2) & 4) (3x-5)^2 - 2(3x-5)(3x+5) + (3x+5)^2 \\
5) (x-y)^2 + (x+y)^2 - 2(x+y)(x-y) & 6) (5-x)^2 + (x+5)^2 - (2x+10)(x-5) \\
7) (x-2)^2 + (x+1)^2 + 2(x-2)(-1-x) & 8) (2x+3y)^2 + (2x-3y)^2 - 2(4x^2 - 9y^2)
\end{array}$$

Bài 7: Tính

$$\begin{array}{l}
1) A = 8(3^2 + 1)(3^4 + 1) \dots (3^{16} + 1) \\
2) B = (1-3)(3+1)(3^2 + 1)(3^4 + 1) \dots (3^{16} + 1) \\
3) C = (5-1)(5+1)(5^2 + 1)(5^4 + 1) \dots (5^{16} + 1) \\
4) D = 15(4^2 + 1)(4^4 + 1) \dots (4^{64} + 1) \\
5) E = 24(5^2 + 1)(5^4 + 1)(5^8 + 1) \dots (5^{128} + 1) + (5^{256} - 1)
\end{array}$$

Bài 8: Tính giá trị của các biểu thức sau

- 1) $A = (2x+3)^2 - (2x-1)^2 - 6x$ tại $x = 201$
- 2) $B = (2x+5)^2 - 4(x+3)(x-3)$ tại $x = \frac{1}{20}$
- 3) $C = x^2 - 8xy + 16y^2$ tại $x - 4y = 5$
- 4) $D = 9x^2 + 1620 - 12xy + 4y^2$ tại $3x - 2y = 20$

Bài 9: Tìm x biết

1) $x^2 - 9 = 0$	2) $25 - x^2 = 0$	3) $-x^2 + 36 = 0$
4) $4x^2 - 4 = 0$	5) $4x^2 - 36 = 0$	6) $4x^2 - 36 = 0$
7) $(3x+1)^2 - 16 = 0$	8) $(2x-3)^2 - 49 = 0$	9) $(2x-5)^2 - x^2 = 0$
10) $(x+3)^2 - x^2 = 45$	11) $(5x-4)^2 - 49x^2 = 0$	12) $16(x-1)^2 - 25 = 0$

Bài 10: Tìm x biết

1) $(2x-3)^2 - (x-1)^2 = 0$	2) $(2x+1)^2 - (x-1)^2 = 0$	3) $(3x-5)^2 - (x+1)^2 = 0$
4) $(x+2)^2 - (2x-5)^2 = 0$	5) $(3x-1)^2 - (x+5)^2 = 0$	6) $(2x-3)^2 - (x+5)^2 = 0$
7) $(3x-4)^2 - (x+2)^2 = 0$	8) $(2x-1)^2 - (3-x)^2 = 0$	9) $(5x-1)^2 - (x+1)^2 = 0$

Bài 11: Tìm x biết

1) $(2x-1)^2 - (4x^2 - 1) = 0$	2) $(x+2)^2 - x(x-3) = 2$
3) $(x-5)^2 - x(x+2) = 5$	4) $(x-1)^2 + x(4-x) = 11$
5) $(x-3)(x+3) = (x-5)^2$	6) $(2x+1)^2 - 4x(x-1) = 17$
7) $(3x+1)^2 - 9x(x-2) = 25$	8) $(3x-2)(3x+2) - 9(x-1)x = 0$
9) $(x+2)^2 - (x-2)(x+2) = 0$	10) $(x+2)^2 - (x-3)(x+3) = -3$
11) $(3x+2)^2 - (3x-5)(3x+2) = 0$	12) $(x+3)^2 - (x+2)(x-2) = 4x+17$
13) $3(x-1)^2 + (x+5)(2-3x) = -25$	14) $(x+3)^2 + (x-2)^2 = 2x^2$

Bài 12: Tìm x, y biết

1) $x^2 + y^2 + 4y + 13 = 6x$	2) $x^2 + y^2 + 17 = 2x - 8y$
3) $x^2 + y^2 + 45 = 12y - 6x$	4) $4x^2 + 9y^2 + 2 = 4x + 6y$
5) $9x^2 + 4y^2 + 26 + 4y = 30x$	6) $9x^2 + y^2 + 20 = 12x + 8y$
7) $x^2 + 49y^2 + 5 + 14y = 4x$	8) $16x^2 + 25y^2 + 13 = 20y + 24x$

Bài 13: Chứng minh rằng với mọi x thì

- 1) $A = x^2 - x + 1 > 0$ 2) $B = x^2 + x + 1 > 0$ 3) $C = x^2 + 2x + 2 > 0$
 4) $A = x^2 - 5x + 10 > 0$ 5) $B = x^2 - 8x + 20 > 0$ 6) $C = x^2 - 8x + 17 > 0$
 7) $A = x^2 - 6x + 10 > 0$ 8) $B = 9x^2 - 6x + 2 > 0$ 9) $C = 2x^2 + 8x + 15 > 0$

Bài 14: Tìm giá trị nhỏ nhất của các biểu thức sau

- 1) $A = x^2 - x + 3$ 2) $B = x^2 + x + 1$
 3) $C = x^2 - 4x + 1$ 4) $D = x^2 - 5x + 7$
 5) $E = x^2 + 2x + 2$ 6) $F = x^2 - 3x + 1$
 7) $G = 3 + x^2 + 3x$ 8) $H = 3x^2 + 3 - 5x$
 9) $I = 4x + 2x^2 + 3$ 10) $K = 4x^2 + 3x + 2$
 11) $M = (x-1)(x-3) + 11$ 12) $N = (x-3)^2 + (x-2)^2$

Bài 15: Tìm giá trị lớn nhất của các biểu thức sau

- 1) $A = 4x - x^2 + 1$ 2) $B = 3 - 4x - x^2$
 3) $C = 8 - x^2 - 5x$ 4) $D = -4 - x^2 + 6x$
 5) $E = -10 - x^2 - 6x$ 6) $F = -x^2 + 13x + 1$
 7) $G = -7 - 4x^2 + 8x$ 8) $H = -4x^2 - 12x$
 9) $I = 3x - 9x^2 - 1$ 10) $K = 7 - 9x^2 - 8x$
 11) $M = 2x - 4x^2 - 7$ 12) $N = -4x^2 + 4x + 3$

Bài 16: Tìm giá trị lớn nhất của các biểu thức sau

- 1) $A = -3x^2 + 12x - 1$ 2) $B = 9 + 4x - 2x^2$
 3) $C = 9x + 2 - 3x^2$ 4) $D = 2x - 2 - 3x^2$
 5) $E = 7x - 3x^2 + 5$ 6) $F = 2 - 2x^2 - 9x$
 7) $G = 15 + 7x - 5x^2$ 8) $H = 10x - 6x^2 + 5$
 9) $I = 11 - 5x^2 + 10x$ 10) $K = -3x^2 - 6x - 12$

Bài 17: Tìm giá trị nhỏ nhất của các biểu thức sau

- 1) $A = x^2 - 2x + y^2 - 4y + 6$ 2) $B = 7 + x^2 + y^2 - 2(x + y)$
 3) $C = 2 + x^2 + y^2 + 2(x + y)$ 4) $D = x^2 - 4x + y^2 + 2y - 10$
 5) $E = 2x - 2xy + 2x^2 + y^2$ 6) $F = x^2 + 2y^2 + 2xy + 5 - 2y$
 7) $G = x^2 - x + 2y^2 - 4y + 3$

Bài 18: Tìm giá trị lớn nhất của các biểu thức sau

- 1) $A = -x^2 - 4x - y^2 + 2y$ 2) $B = 1 - 5x^2 - y^2 - 4xy + x$
 3) $C = -x^2 + 2x - y^2 - 4y + 6$ 4) $D = -x^2 - 2x - y^2 + 4y + 6$
 5) $E = -x^2 - y^2 - 2(x + y) + 3$ 6) $-F = x^2 - 2xy + 2y^2 + 2y + 1$